

Briselē, 2021. gada 8. janvārī
(OR. en)

14356/20

ECOFIN 1208
UEM 413
SOC 830
EMPL 580
COMPET 666
ENV 839
EDUC 459
RECH 546
ENER 517
JAI 1140
FSTR 199
REGIO 293
GENDER 154
ANTIDISCRIM 131

PIEZĪME

Sūtītājs:	Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs:	delegācijas
lepr. dok. Nr.:	ST 13060/20
K-jas dok. Nr.:	COM(2020) 746 final
Temats:	Ieteikums PADOMES IETEIKUMAM par eurozonas ekonomikas politiku

Turpmāk ir izklāstīts Eurogrupas izstrādātais projekts Padomes ieteikumam par eurozonas ekonomikas politiku, par kuru panākta vienošanās 2020. gada 16. decembrī. Minētais teksts pēc janvāra Ekonomikas un finanšu padomes videokonferences ir jāapstiprina vai nu pirmajā pieejamajā Padomes sanāksmē klātienē vai nu ar rakstisko procedūru.

Oficiālajai dokumenta pieņemšanai būtu jānotiek pēc Eiropadomes dotā apstiprinājuma 2021. gada martā.

Ieteikums –

PADOMES IETEIKUMS

par eurozonas ekonomikas politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 136. pantu saistībā ar 121. panta 2. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu ¹ un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību ², un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

¹ OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.

² OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.

tā kā:

- (1) Covid-19 pandēmijas rezultātā eurozonas ekonomika 2020. gada pirmajā pusē piedzīvoja pēkšņu un dziļu recesiju. Neņemot vērā spēcīgo atgūšanos 2020. gada trešajā ceturksnī līdztekus ierobežošanas pasākumu atcelšanai, Covid-19 izplatības palielināšanās un jaunie ierobežošanas pasākumi ceturtajā ceturksnī ir vēl vairāk palielinājuši nenoteiktību un apliecinājuši, ka eurozona joprojām ir neaizsargāta pret ieilgušo veselības krīzi. Covid-19 krīze ir izraisījusi vairākus lielus pieprasījuma un piedāvājuma satricinājumus, kas – saskaņā ar Komisijas dienestu 2020. gada rudens ekonomikas prognozēm – 2020. gadā, kā paredzēts, radīja IKP samazinājumu par 7,8 %. Attiecīgi tiek prognozēts, ka atveseļošana 2021. gadā būs lēnāka, nekā iepriekš gaidīts, un lielā izlaides starpība – aptuveni -7,0 % no potenciālā eurozonas IKP 2020. gadā – nebūs novērsta līdz 2021. gada beigām. Ievērojama nenoteiktība apēno ekonomikas perspektīvas, un tas ir saistīts ar pandēmijas attīstību un ekonomikas dalībnieku rīcības izmaiņām. Strauja rīcība valstu un Savienības līmenī, tostarp ar vienošanos, ko Eiropadome panākusi attiecībā uz *Next Generation EU (NGEU)* paketi, ir izšķiroši palīdzējusi kompensēt dažas satricinājuma negatīvās sekas un stabilizēt tirgus. Smagi ir cietis gan privātais patēriņš, gan ieguldījumi, kas savukārt ir negatīvi ietekmējis cenas un algas. Arī darba tirgus perspektīvas ir pasliktinājušās, tādējādi pārtraucot septiņus gadus ilgušo situācijas uzlabošanos. Bezdarba pieaugumu līdz šim ir mazinājuši sekmīgi īstenoti vērienīgi politikas pasākumi visās dalībvalstīs (piemēram, saīsināta darba laika shēmas un citi atbalsta politikas pasākumi ar mērķi nepieļaut masveida atlaišanu un lielus ienākumu zaudējumus) un attiecīgais kopējā nostrādāto stundu skaita samazinājums, kā arī aktivitātes līmeņa kritums.

- (2) Covid-19 krīze palielina ekonomiskās atšķirības starp eurozonas dalībvalstīm. Šo atšķirību pamatā ir vairāki faktori, tostarp šādi: Covid-19 satricinājuma intensitāte un ilgums, tādu nozaru relatīvais lielums un ekonomiskais nozīmīgums, kurās liela nozīme ir cilvēku kontaktiem (piemēram, tūrisms, darījumu braucieni un viesmīlības nozare), un atšķirības pieejamajā fiskālajā telpā. Šīs atšķirības ietekmē uzticēšanos, ieguldījumus un izaugsmes izredzes, kā arī reģionālās atšķirības, kas pastāvēja jau pirms krīzes, taču nu var vēl vairāk palielināties. Ilgtermiņā pastāv risks, ka pašreizējā Covid-19 krīze pastāvīgi negatīvi ietekmēs potenciālo izaugsmi un ienākumu atšķirības, kam par iemeslu ir mazāks cilvēkkapitāls un fiziskais kapitāls (gan materiālais, gan nemateriālais). Tas varētu nozīmēt vēl mazāku darba ražīguma un ienākumu pieaugumu un lielāku nevienlīdzību.
- (3) Savienības ātrā un enerģiskā reakcija, tostarp ar *Next Generation EU (NGEU)* paketi, kurā ietverts Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM), ir vairojusi uzticēšanos tirgum un apliecinājusi solidaritāti un vienotību dalībvalstu mērķī koordinēt savus centienus, lai atjaunotu ekonomikas izaugsmi un stiprinātu ekonomisko un sociālo noturību. Ļoti īsā termiņā tika panākta vienošanās par vairākiem jauniem instrumentiem, kas attiecas uz Savienību un eurozonu. Šie instrumenti jau tagad veido drošības tīklu darba ņēmējiem (izmantojot Eiropas pagaidu atbalsta instrumentu bezdarba risku mazināšanai ārkārtas situācijā – *SURE*)³, uzņēmumiem (ar Eiropas Investīciju bankas shēmas palīdzību) un dalībvalstīm, lai atbalstītu iekšzemes finansējumu tiešajām un netiešajām izmaksām saistībā ar veselības aprūpi, ārstēšanu un profilaksi Covid-19 krīzes sakarā, izmantojot Eiropas Stabilitātes mehānisma pandēmijas krīzes atbalsta instrumentu⁴. Savienības politikas reakcija arī ietvēra Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanu, kā arī pagaidu regulējumu, kura mērķis ir ļaut izmantot ES valsts atbalsta noteikumos paredzēto elastību⁵. Izmantojot Papildināto investīciju iniciatīvu reaģēšanai uz koronavīrusu (*CRII* un *CRII+*), kohēzijas politikas līdzekļi tika novirzīti tur, kur tie visvairāk vajadzīgi⁶.

³ OV L 159, 20.5.2020., 1.–7. lpp.

⁴ <https://www.consilium.europa.eu/media/44011/20200508-pcs-term-sheet-final.pdf>

⁵ OV C 91I, 20.3.2020., 1.–9. lpp., OV C 112I, 4.4.2020., 1.–9. lpp., OV C 164, 13.5.2020., 3.–15. lpp., OV C 218, 2.7.2020., 3.–8. lpp.

⁶ OV L 99, 31.3.2020., 5.–8. lpp.

- (4) Labi izstrādātas politikas īstenošana *NGEU* pasākumu paketes un tās galvenā instrumenta – ANM – ietvaros dos jaunu impulsu dalībvalstīm sākt izaugsmi veicinošas reformas un paaugstināt ieguldījumu apmēru un kvalitāti saskaņā ar virzību uz noturības un zaļās un digitālās pārkārtošanās mērķiem. Šādas politikas īstenošanai būtu jāpalīdz attīstīt cilvēkkapitālu, atbalstīt darba ņēmēju sekmīgu pāreju no viena darba uz citu, kas – kopā ar kohēzijas politikas fondiem – būs svarīgi kohēzijas nodrošināšanai, kā arī veicināt nodarbinātību un ražīgumu un uzlabot ekonomisko un sociālo noturību. Ļoti svarīgi šajā sakarā ir ES izaugsmes mērķi, kā arī valstu strukturālie izaicinājumi, tostarp tie, kas apzināti konkrētām valstīm adresētajos 2019. un 2020. gada ieteikumos. 2021. gada ilgtspējīgas izaugsmes stratēģijā (GIIS ⁷), ar ko veicina šos mērķus, ir ierosinātas šādas septiņas pamatiniciatīvas: 1) enerģētikas uzlabošana, 2) renovācija, 3) uzlāde un uzpilde, 4) savienojamība, 5) modernizācija, 6) paplašināšana, 7) pārkvalifikācija un kvalifikācijas celšana. Minētās pamatiniciatīvas attiecas uz kopīgām problēmām, kuru risināšanai ir vajadzīgi koordinēti ieguldījumi un reformas. Šajās pamatjomās dalībvalstis tiek mudinātas mērķtiecīgi virzīt ieguldījumus, īstent reformas un vēl vairāk integrēt savas vērtības ķēdes. Ierosinātajā Atveseļošanas un noturības mehānisma regulā cita starpā ir paredzēts, ka eurozonas dalībvalstu atveseļošanas un noturības plāniem ir jāatbilst uzdevumiem un prioritātēm, kas apzināti Padomes ieteikumā par eurozonas ekonomikas politiku. Šī atbilstība būtu jāņem vērā, novērtējot atveseļošanas un noturības plānus.
- (5) Eurozonai ir vajadzīgs tādu ekonomikas politikas pasākumu kopums, kas būtu stimulējošs, koordinēts, visaptverošs un konsekvents nolūkā mazināt Covid-19 pandēmijas ietekmi, pilnībā ievērojot Līgumā noteiktos aizsardzības pasākumus saistībā ar attiecīgajām iestādēm. Tā mērķis ir ierobežot jebkādu negatīvu ilgtermiņa ietekmi uz darba tirgu, samazināt būtiskas ekonomiskas un sociālas atšķirības, novērst nelīdzsvarotību un citus nozīmīgus riskus makroekonomikai un – plašākā nozīmē – nepieļaut negatīvas sekas uz potenciālo izaugsmi un cenu stabilitāti un nodrošināt stabilas publiskās finanses vidējā termiņā. Lai nodrošinātu stimulējošu kopēju politikas nostāju attiecībā uz eurozonu, ir būtiski, lai līdztekus finanšu stabilitātei eurozonas politikas pasākumu kopuma trīs pamatdimensijas – monetārā, fiskālā un strukturālā – būtu savstarpēji saskaņotas.

⁷ COM(2020) 575 final.

- (6) Eiropas Centrālās bankas (ECB) laikus veikto monetārās politikas intervences pasākumu mērķis ir saglabāt monetārās politikas transmisijas kanālus neskartus un vidējā termiņā nodrošināt cenu stabilitāti. ECB paziņoja par ievērojamiem publiskā un privātā sektora aktīvu iepirkumiem pandēmijas ārkārtas aktīvu iegādes programmas ietvaros (*PEPP*, 1850 miljardi EUR līdz vismaz 2022. gada marta beigām) ⁸ un aktīvu iegādes programmas ietvaros (*APP*, neto iepirkumi 20 miljardu EUR apmērā mēnesī, kopā ar papildu finansējumu 120 miljardi EUR līdz 2020. gada beigām) ⁹. Turklāt ECB piedāvā ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas ar ļoti izdevīgiem nosacījumiem, atbalstot banku aizdevumus uzņēmumiem un mājsaimniecībām.
- (7) Tiek prognozēts, ka fiskālā nostāja 2020. gadā būs lielā mērā ekspansīva un ka 2021. gadā tā saglabāsies stimulējoša gan eurozonas, gan valstu līmenī, izņemot ārkārtas pasākumus, – un arī pateicoties dažiem jau paziņotiem atveseļošanas pasākumiem. Valstu fiskālās politikas koordinācija, ko veic, pilnībā ievērojot Stabilitātes un izaugsmes paktu, ir būtiska efektīvai reaģēšanai uz Covid-19 izraisīto satricinājumu, ilgtspējīgai atveseļošanai un ekonomiskās un monetārās savienības (EMS) pareizai darbībai. Komisija 2020. gada 20. martā secināja, ka ES ekonomika piedzīvo nopietnu ekonomikas lejupslīdi un ka ir izpildīti nosacījumi Stabilitātes un izaugsmes pakta vispārējās izņēmuma klauzulas iedarbināšanai. Šo secinājumu apstiprināja dalībvalstu finanšu ministri ¹⁰. Dalībvalstis ieviesa apjomīgus budžeta pasākumus, lai ierobežotu pandēmiju un sniegtu atbalstu īpaši skartajām privātpersonām un uzņēmumiem, kā arī ārkārtas likviditātes atbalstu, kas galvenokārt tika sniegts uzņēmumiem un bankām piešķirtu garantiju veidā, lai nodrošinātu kredītu plūsmu. ES līmenī tiks sniegts turpmāks koordinēts fiskālais atbalsts, it īpaši ar ANM starpniecību, un 2021. gadā turpinās darboties vispārējā izņēmuma klauzula. 2021. gada pavasarī, ņemot vērā atjauninātās makroekonomiskās prognozes, Komisija atkārtoti izvērtēs situāciju un izsvērs vispārējās izņēmuma klauzulas piemērošanu.

⁸ OV L 91, 25.3.2020., 1.–4. lpp.

⁹ OV L 157, 15.6.2016., 28.–32. lpp.

¹⁰ <https://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2020/03/23/statement-of-eu-ministers-of-finance-on-the-stability-and-growth-pact-in-light-of-the-covid-19-crisis/>

- (8) Covid-19 izraisītajām ekonomiskajām sekām ir liela negatīvā ietekme uz publiskajām finansēm. Fiskālās politikas pārorientēšana uz piesardzīga vidēja termiņa fiskālā stāvokļa sasniegšanu, tostarp pakāpeniski atceļot ārkārtas pasākumus – brīdī, kad to pieļaus veselības un ekonomiskie apstākļi, – palīdzēs nodrošināt fiskālo stabilitāti vidējā termiņā. Tas būtu jādara tā, lai mazinātu krīzes ietekmi uz sociālo jomu un darba tirgu un veicinātu sociālo ilgtspēju. Īpaši svarīgas ir reformas, kuru mērķis ir uzlabot valstu budžetu struktūru un ilgākā termiņā nodrošināt fiskālo stabilitāti, tostarp ņemot vērā klimata pārmaiņas un problēmas veselības jomā. Valstu budžetu struktūras uzlabošana, kas jo īpaši panākama, veicot izdevumu pārskatīšanu un ieviešot efektīvas publiskā iepirkuma sistēmas, var radīt tik ļoti nepieciešamo fiskālo telpu. Videi draudzīga budžeta plānošanas prakse arī var palīdzēt risināt problēmas saistībā ar klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanos tām un saistībā ar vides aizsardzību. Veselības un sociālās aizsardzības sistēmas, kas ir adekvātas, efektīvas un iekļaujošas, sniedz tik ļoti nepieciešamo aizsardzību tiem, kuriem tā vajadzīga, tām ir svarīga nozīme kā automātiskiem stabilizatoriem, un ar šādu sistēmu palīdzību būtu jā saglabā fiskālā stabilitāte. Līdzīgā kārtā arī reformas, kuras stiprina darba, kapitāla, produktu un pakalpojumu tirgu darbību (pateicoties šo reformu pienācīgai īstenošanai un secībai), palielina potenciālo izlaidi, vienlaikus nepieļaujot negatīvu īstermiņa ietekmi uz kopējo pieprasījumu.
- (9) Covid-19 krīze palielina to reformu nozīmīgumu, kuru mērķis ir efektīvākas un taisnīgākas publisko ieņēmumu sistēmas. Tā kā nodokļu īpatsvars darbaspēka izmaksās lielākajā daļā eurozonas dalībvalstu vēl aizvien ir augsts, šīs reformas ietver nodokļu sloga novirzīšanu uz nodokļu bāzēm ar mazāku negatīvo ietekmi uz darbaspēka piedāvājumu un pieprasījumu, ražīgumu, ieguldījumiem un izaugsmi, vienlaikus ņemot vērā saistīto ietekmi uz ienākumu sadalījumu. Ja lielākā mērā tiktu izmantoti vides nodokļi un/vai noteikta maksa par videi radītām negatīvām papildu sekām, tas varētu veicināt ilgtspējīgu izaugsmi, stimulējot "zaļāku" rīcību. Pasākumi, kuru mērķis ir agresīvas nodokļu plānošanas un nodokļu apiešanas novēršana gan starptautiskā mērogā, gan Savienībā, var padarīt nodokļu sistēmas efektīvākas un taisnīgākas. Turklāt globalizācijas dēļ ir jāpielāgo nodokļu sistēma, lai tā atbilstu modernai un arvien digitalizētākai ekonomikai gan pasaules, gan ES līmenī. ESAO satvarā turpinās darbs, lai panāktu uz vispārēju vienprātību balstītu risinājumu nolūkā pievērsties nodokļu problēmām, kuras izriet no ekonomikas digitalizācijas.

- (10) Ņemot vērā Covid-19 satricinājuma izraisīto augsto nenoteiktības līmeni un tā negatīvo ietekmi uz ieguldījumiem, īpaši svarīgi ir paātrināti īstenot reformas, ar kurām tiek novērsti šķēršļi ieguldījumiem un piedāvājuma puses ierobežojumi. Būtiski ir pasākumi, kas paātrina ES līdzekļu apguvi un resursu efektīvu un lietderīgu izmantošanu, it īpaši dalībvalstīs, kuras šajās jomās atpaliek un kurās ar ES līdzekļiem tiek finansēts ievērojams ieguldījumu īpatsvars. Reformas, ar kurām samazina administratīvo slogu uzņēmumiem (piemēram, valsts pārvaldes iestāžu digitalizācija, tostarp elektroniskā identifikācija, tiesu iestāžu reformas) un novērš līdzekļu ļaunprātīgu izmantošanu (piemēram, korupcija, krāpšana un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana ¹¹), var uzlabot uzņēmējdarbības vidi un palīdzēt veicināt privātos ieguldījumus, darbvietu radīšanu un uzņēmumu izveidi.

¹¹ Komisijas 20. maija paziņojums (C(2020) 2800 final) par Rīcības plānu attiecībā uz visaptverošu Savienības politiku nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanai.

(11) Covid-19 krīze daudziem uzņēmumiem ir radījusi būtiskus ieņēmumu zaudējumus, un tā apdraud uzņēmumu maksātspēju visā eurozonā. Efektīviem maksātspējas regulējumiem ir izšķiroša nozīme, lai atbalstītu dzīvotspējīgus uzņēmumus, kas saskaras ar īslaicīgām problēmām, un nodrošinātu to uzņēmumu sakārtotu iziešanu no tirgus, kuri nav dzīvotspējīgi. Maksātspējas regulējumu uzlabošana var arī palīdzēt novērst ieņēmumus nenesošo aizdevumu iespējamo pieaugumu un turpināt ekonomikas kreditēšanu, atvieglinot banku bilanču sakārtošanu un stimulējot ilgākā termiņā pārrobežu mēroga ieguldījumus. Šajā kontekstā tika pieņemta Pārstrukturēšanas un otrās iespējas direktīva (2019/1023) ¹² ar nolūku ieviest minimālos standartus visu dalībvalstu tiesību aktos par maksātspēju, lai nodrošinātu, ka finansiālās grūtībās nonākušiem debitoriem ir pieejami preventīvās pārstrukturēšanas regulējumi, paredzētu procedūras, ar kurām tiek panākta tādu parādsaistību dzēšana, kas radušās uzņēmējiem ar pārmērīgām parādsaistībām, un palielinātu visu veidu maksātspējas procedūru efektivitāti. Ir svarīgi turpināt šīs direktīvas transponēšanu un īstenošanu. 2020. gada septembrī pieņemtajā kapitāla tirgu savienības rīcības plānā ¹³ Eiropas Komisija arī paziņoja par darbu virzībā uz minimālo saskaņošanu vai lielāku konvergenci nebanku finanšu iestāžu maksātspējas mērķjomās. Papildus tam dalībvalstīm ir iespēja turpināt novērtēt savu maksātspējas regulējumu efektivitāti un lietderību saskaņā ar starptautisko paraugpraksi un novērst atlikušos trūkumus ¹⁴.

¹² OV L 172, 26.6.2019., 18.–55. lpp.

¹³ COM(2020) 590 final.

¹⁴ Eurogrupa apzināja vairākus principus, tostarp agrīnu parādu krīzes konstatēšanu un agrīnas pārstrukturēšanas procedūru pieejamību.
Skat. <https://www.consilium.europa.eu/lv/meetings/eurogroup/2016/04/22/>.

- (12) Preču un pakalpojumu vienotā tirgus turpmāka padziļināšana un eurozonas pielāgošana digitālajam laikmetam var būt nozīmīgs izaugsmes, konverģences un noturības virzītājspēks. Vienotā valūta un vienotais tirgus darbojas roku rokā, lai radītu labākus apstākļus ekonomikas stabilizācijai un ilgtermiņa izaugsmei. Covid-19 krīze ir sekmējusi digitālo rīku izmantošanu, uzsvērusi digitālā vienotā tirgus nozīmi un paātrinājusi digitālo un bezskaidras naudas maksājumu metožu izmantošanu. Tomēr vienotais tirgus vēl aizvien ir nepilnīgs, it īpaši pakalpojumu jomā un, konkrētāk, mazumtirdzniecības un profesionālo pakalpojumu jomā. Vienotajam tirgum ir potenciāls ierobežot cenu elastīguma trūkumu, tādējādi radot ieguvumus gan monetārās politikas transmisijai, gan ekonomikas noturībai. Vienotais tirgus veicina arī ražošanas faktoru mobilitāti, kas ļauj nozarēm, reģioniem un dalībvalstīm samazināt ekonomiskās izmaksas (piemēram, saistībā ar bezdarbu), kuras rodas, reaģējot uz satricinājumiem. Lai panāktu vienotā preču un pakalpojumu tirgus vēl lielāku integrāciju, ir jāatceļ visi atlikušie, nevajadzīgie ierobežojumi, jāuzlabo tirgus uzraudzības mehānismi un jāveic pasākumi, lai garantētu, ka šo mērķu sasniegšanai ir pieejamas administratīvās spējas.
- (13) Reformas un ieguldījumi, ar ko uzlabo integrāciju darba tirgū un atvieglo darba ņēmēju pāreju no viena darba uz citu (īpašu uzmanību veltot digitālām un videi nekaitīgākām darbvietām), ir būtiski, lai palielinātu ekonomisko un sociālo noturību un atbalstītu atveseļošanu. Valstu un Savienības līmenī neatliekami veiktie pasākumi ierobežoja negatīvo ekonomisko un sociālo ietekmi uz darba ņēmējiem. Vienlaikus vairākas ilgi gatavotas reformas tagad ir kļuvušas vēl steidzamākas, proti, efektīva aktīva darba tirgus politika, tostarp individualizēts atbalsts, izglītības un apmācības sistēmu kvalitātes un iekļautības uzlabošana ar mērķi jau no agrīna vecuma uzlabot izglītības rezultātus, iedarbīgi pārkvalificēšanās un prasmju uzlabošanas pasākumi un ieguldījumi pieaugušo izglītībā, apmācībā un tiešsaistes mācību platformās, prasmju trūkuma novēršana, visneaizsargātāko darbaspējas vecuma iedzīvotāju grupu (tostarp jauniešu un ilgtermiņa bezdarbnieku) nodarbinātības izredžu palielināšana, kā arī dzimumu nelīdztiesības novēršana. Lai atbalstītu ilgtspējīgu un iekļaujošu atveseļošanu, ir ļoti svarīgi sekmēt kvalitatīvu darbvietu izveidi un uzlabot darba apstākļus, jo īpaši nodrošinot pienācīgas minimālās algas un novēršot darba tirgus segmentāciju un darbaspēka mobilitātes šķēršļus. Svarīga nozīme sekmīgā politikas izstrādē un īstenošanā ir sociālajam dialogam un darba koplīguma slēgšanas sarunām.

- (14) Piekļuve atbilstīgām, iekļaujošām un ilgtspējīgām veselības un sociālās aizsardzības sistēmām, kas krīzes laikā darbojas kā automātiski stabilizatori, ir svarīga ekonomiskajai un sociālajai noturībai. Šādas veselības un sociālās aizsardzības sistēmas palīdz saglabāt sociālo kohēziju, pienācīgu dzīves līmeni un labu iedzīvotāju veselību, kas visā ekonomikas ciklā ir ļoti būtiski ražīgai darba ekonomikai, un novērst nabadzību un sociālo atstumtību.
- Dalībvalstu prioritātei arī turpmāk ir jābūt ieguldījumiem, kuru mērķis ir atbalstīt veselības nozares reformas un noturīgas veselības aprūpes sistēmas. Būtiska nozīme politikas virzībā ir Eiropas sociālo tiesību pīlāra ¹⁵ īstenošanai. Krīzes apstākļos vēl svarīgāka ir kļuvusi nepieciešamība nodrošināt pienācīgu sociālās aizsardzības segumu visiem – gan kvalitatīvas veselības aprūpes un ilgtermiņa aprūpes ziņā, gan attiecībā uz ienākumu aizstāšanu visiem darba ņēmējiem, tostarp darba ņēmējiem ar nestandarta līgumiem un pašnodarbinātajiem.
- Daudzas dalībvalstis ir pieņēmušas ienākumu atbalsta un sociālās palīdzības pagaidu pasākumus par labu neaizsargātām iedzīvotāju grupām ar ļoti zemiem ienākumiem un darba ņēmējiem, kuriem nav tiesību uz bezdarba pabalstiem. Ir veikti pasākumi attiecībā uz pabalstiem, atbilstības nosacījumiem un papildu pakalpojumiem natūrā. Sociālās aizsardzības sistēmu adekvātuma un seguma uzlabošana ir jāveic tā, lai nodrošinātu publisko finanšu ilgtermiņa stabilitāti un taisnīgumu starp paaudzēm.

¹⁵ Iestāžu kopīgā proklamācija par Eiropas sociālo tiesību pīlāru (OV C 428, 13.12.2017., 10.–15. lpp.).

(15) Pēdējos gados ir panākts būtisks progress, taču pandēmijas ekonomiskās sekas ir radījušas jaunu spiedienu uz finanšu nozari. Sākoties pašreizējai krīzei, eurozonas bankām bija labākas zaudējumu absorbcijas spējas salīdzinājumā ar laiku pirms pasaules finanšu krīzes sākuma. Apvienojumā ar monetārās un fiskālās politikas pasākumiem šis aspekts bija iemesls tam, ka, izņemot krīzes sākuma posmu, finansēšanas nosacījumi tirgos nekļuva stingrāki, un nodrošināja kredītu nepārtrauktu izsniegšanu privātajam sektoram. Krīze, visticamāk, radīs turpmāku spiedienu uz banku jau tā zemajiem rentabilitātes līmeņiem un ieņēmumus nenesošajiem aizdevumu rādītājiem. Lai gūtu panākumus šajā jomā, ir īpaši svarīgi attīstīt sekundārus tirgus ieņēmumu nenesošajiem aizdevumiem, attiecīgā gadījumā efektīvi izvietot valstu aktīvu pārvaldīšanas sabiedrības (*AMC*) un reformēt maksātspējas regulējumus, vienlaikus risinot strukturālas problēmas zemas rentabilitātes ziņā. Šīs tendences varētu kavēt kredītu izsniegšanu ekonomikai, lai gan tas ir būtiski atveseļošanai. Ātri un ievērojamā apmērā veiktie politikas pasākumi ir veicinājuši uzticēšanos un palīdzējuši saglabāt makrofinansiālo stabilitāti. Valsts aizdevumu garantiju shēmas palīdz atbalstīt ekonomikas kreditēšanu, aizsargāt uzņēmumus un mazināt saiknes ar banku nozari, taču tās rada arī iespējamās saistības dalībvalstu budžetiem. Maksātspējas moratoriju pagarināšana un iecietības pasākumu piemērošana ieņēmumus nenesošiem aizdevumiem nozīmē sarežģīta līdzsvara panākšanu starp pastāvīga atbalsta nodrošināšanu dzīvotspējīgiem uzņēmumiem un līdzekļu nepareizas sadales risku, zaudējumu pieaugumu iespējama bankrota gadījumā un mazāku skaidrību par pamatā esošo kredītkvalitāti.

- (16) Vēl aizvien ir svarīgi pabeigt EMS struktūras izveidi. Atlikušo trūkumu novēršana varētu vēl vairāk palielināt eurozonas stabilitāti un noturību, un tā attiecīgi stiprinātu euro starptautisko nozīmi, kas pēdējos gados kopumā ir saglabājusies stabila. Turpmākajos pasākumos būtu jāņem vērā atziņas, kas gūtas Eiropas visaptverošajā ekonomikas politikas reakcijā uz Covid-19 pandēmiju. *Next Generation EU* paketei ir ne tikai īstermiņa stabilizācijas ietekme un loma atveseļošanas atbalstīšanā, bet tā var ietekmēt EMS arī ilgtermiņā, stimulējot izaugsmi veicinošus ieguldījumus un strukturālās reformas un palielinot eurozonas noturību pret turpmākiem satricinājumiem. Euro valūtā emitēto parādzīmju (tostarp zaļo un sociālo obligāciju) liela apmēra emisija palielinās dziļumu un likviditāti augstas kvalitātes euro valūtā emitētu parāda vērtspapīru tirgū un var palīdzēt stiprināt euro starptautisko nozīmi. Tomēr ekonomiskajā un monetārajā savienībā vēl aizvien trūkst tādu svarīgu elementu kā, piemēram, pabeigta banku savienība un padziļināta kapitāla tirgu savienība. Banku savienības stiprināšanai joprojām ir izšķiroša nozīme. Tas prasa nekavējoties un ar vienādu vērienu, pamatojoties uz konsensu, turpināt darbu pie visiem elementiem, tostarp tiem, kas apspiesti augsta līmeņa darba grupā ENAS jautājumos. ESM reformu paketes turpmāka īstenošana un – ņemot vērā gūto progresu riska samazināšanā un turpmākos pasākumus, kas izklāstīti Eurogrupas 2020. gada 30. novembra paziņojumā, – virzība uz vienotā noregulējuma fonda kopīgā atbalsta mehānisma stāšanos spēkā līdz 2022. gada sākumam, ir vēl viens svarīgs solis ceļā uz banku savienības izveides pabeigšanu un EMS stiprināšanu. Vajadzētu turpināt meklēt risinājumus, kā novērst ierobežojumus pašreizējā struktūrā, kurā tiek paredzēta likviditātes nodrošināšana noregulējumā. Kā apliecināts jaunajā, 2020. gada septembrī pieņemtajā rīcības plānā, kapitāla tirgu savienības padziļināšana ir viena no galvenajām prioritātēm. Spēcīga un noturīga EMS būs svarīga arī tādēļ, lai stiprinātu euro starptautisko nozīmi un nodrošinātu Savienības ekonomisko un finansiālo autonomiju (Komisija nāks klajā ar paziņojumu par to), vienlaikus pilnībā respektējot Savienības iekšējo tirgu un turpinot rīkoties atklātā un pārredzamā veidā attiecībā uz dalībvalstīm, kas nav eurozonas dalībnieces,

AR ŠO IESAKA eurozonas dalībvalstīm individuāli, tostarp ar savu atveseļošanas un noturības plānu palīdzību, un kolektīvi Eurogrupas ietvaros 2021. un 2022. gadā veikt turpmāk minētos pasākumus.

1. Tādas politiskas nostājas nodrošināšana, ar kuru tiek atbalstīta atveseļošana

Tā kā ārkārtas situācija veselības jomā turpinās, fiskālajai politikai arī visā 2021. gadā vajadzētu būt stimulējošai visās eurozonas dalībvalstīs.

Politikas pasākumi būtu jāpielāgo katras valsts konkrētajiem apstākļiem, un tiem vajadzētu būt savlaicīgiem, pagaidu un mērķtiecīgiem pasākumiem. Dalībvalstīm būtu jāturpina koordinēt darbības, lai efektīvi vērstos pret pandēmiju, spēcīnātu ekonomiku un atbalstītu ilgtspējīgu atveseļošanu.

Tad, kad epidemioloģiskie un ekonomiskie apstākļi to ļaus, pakāpeniski izbeigt ārkārtas pasākumus, vienlaikus apkarojot krīzes ietekmi uz sociālo jomu un darba tirgu. Turpināt īstenot tādu fiskālo politiku, kuras mērķis ir panākt piesardzīgu vidēja termiņa fiskālo stāvokli un nodrošināt parāda ilgtspēju, vienlaikus veicinot ieguldījumus.

Dalībvalstīm būtu jāveic reformas, ar kurām stiprina veselības aprūpes un sociālās aizsardzības sistēmu tvērumu, adekvātumu un ilgtspēju attiecībā uz visiem.

Dalībvalstīm būtu jāvelta īpaša uzmanība budžeta pasākumu kvalitātei. Uzlabot publiskā iepirkuma sistēmas un publisko finanšu pārvaldību, tostarp jo īpaši ieguldījumu sistēmas, un izmantot zaļās budžeta plānošanas instrumentus. Veikt izdevumu pārskatīšanu, lai publiskos izdevumus labāk koncentrētu uz atveseļošanas un noturības vajadzībām.

2. Konverģences, noturības un ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes turpmāka uzlabošana

Mazināt turpmāku atšķirību risku un uzlabot ekonomisko un sociālo noturību eurozonā, turpinot risināt strukturālas problēmas un īstenojot reformas, ar kurām stiprina ražīgumu un nodarbinātību, nodrošina resursu raitu pārdali un uzlabo tirgu un publiskās pārvaldes darbību, kā arī palielinot publisko ieguldījumu apmēru un veicinot privātos ieguldījumus, lai atbalstītu taisnīgu un iekļaujošu atveseļošanu saskaņā ar zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Vēl vairāk integrēt preču un pakalpojumu, tostarp digitālo pakalpojumu, vienoto tirgu, atceļot nevajadzīgus ierobežojumus, uzlabojot tirgus uzraudzību un garantējot, ka ir pieejamas pietiekamas administratīvās spējas.

Nodrošināt efektīvu aktīva darba tirgus politiku un atbalstīt profesionālas pārmaiņas, it īpaši virzībā uz zaļo un digitālo ekonomiku. Veicināt taisnīgus darba apstākļus, novērst darba tirgus segmentāciju un stiprināt iekļaušanu. Nodrošināt sociālo partneru efektīvu iesaisti politikas veidošanā, stiprināt sociālo dialogu un darba koplīguma slēgšanas sarunas. Stiprināt iekļaujošas izglītības un apmācības sistēmas un ieguldījumu prasmēs, novēršot prasmju trūkumu.

Turpināt darbu Padomes ietvaros, lai ESAO iekļaujošajā satvarā par nodokļu bāzes samazināšanu un peļņas novirzīšanu rastu globālu uz konsensu balstītu risinājumu, kā novērst nodokļu problēmas, kas rodas no ekonomikas digitalizācijas, – cerot, ka vienošanās minētajā forumā tiks panākta līdz 2021. gada vidum. Iesaistīties attiecīgajā sagatavošanas darbā par turpmāko virzību, lai risinātu minētās digitālās ekonomikas nodokļu problēmas, tostarp, ja līdz 2021. gada vidum netiks panākts starptautisks konsenss. Panākt vēl lielāku progresu, lai apkarotu agresīvu nodokļu plānošanu, samazinātu nodokļu īpatsvaru darbaspēka izmaksās un atbalstītu pāreju uz oglekļa cenu noteikšanu un vides nodokļiem.

3. Valstu institucionālo sistēmu stiprināšana

Īstenot un paātrināt reformas, kuru mērķis ir novērst šķēršļus ieguldījumiem un nodrošināt ES līdzekļu, tostarp Atveseļošanas un noturības mehānisma, efektīvu un savlaicīgu izmantošanu. Stiprināt valsts pārvaldes, tostarp tiesu iestāžu un veselības aprūpes sistēmu, kā arī valsts nodarbinātības dienestu efektivitāti un digitalizāciju. Samazināt administratīvo slogu uzņēmumiem un uzlabot uzņēmējdarbības vidi. Turpināt uzlabot regulējumus, lai apkarotu krāpšanu, korupciju un novērstu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu.

Veicināt konkrētas darbības, lai palielinātu maksātspējas regulējumu efektivitāti, lietderību un samērīgumu, apzinātu ieņēmumus nenesošus riska darījumus un nodrošinātu efektīvu kapitāla sadali.

4. Makrofinansiālās stabilitātes nodrošināšana

Saglabāt ekonomikas kredīta kanālus un pasākumus dzīvotspējīgu uzņēmumu atbalstam tik ilgi, cik tas nepieciešams vēl nepieredzētās krīzes izraisītajā ārkārtas situācijā.

Uzturēt stabilas banku sektora bilances, tostarp turpinot novērst ieņēmumus nenesošu aizdevumu problēmu, kas cita starpā ir panākams, attīstot ieņēmumus nenesošu aizdevumu sekundāros tirgus.

5. EMS izveides pabeigšana un euro starptautiskās nozīmes stiprināšana

Panākt progresu ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšanā, lai palielinātu eurozonas noturību, pabeidzot banku savienības izveidi, nekavējoties un ar vienādu vērienu turpinot strādāt pie visiem elementiem, tostarp tiem, kas apspiesti augsta līmeņa darba grupā ENAS jautājumos, un padziļinot kapitāla tirgu savienību, kā arī atbalstot iniciatīvas, ar kurām īsteno politiku tādās jomās kā digitālās finanšu darbības, mazumtirdzniecības finanšu pakalpojumi un ilgtspējīgs finansējums. Turpināt meklēt risinājumus, lai novērstu ierobežojumus pašreizējā struktūrā, kādā tiek paredzēta likviditātes nodrošināšana noregulējumā, un stiprināt Eiropas regulatīvo un uzraudzības sistēmu, arī nodrošinot, lai nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas noteikumu uzraudzība un izpilde būtu konsekventa un efektīva.

Turpmākajos pasākumos ekonomiskās un monetārās savienības padziļināšanā būtu jāņem vērā atziņas, kas gūtas Eiropas visaptverošajā ekonomikas politikas reakcijā uz Covid-19 pandēmiju. Progress, ko panāk, pilnībā ievērojot Savienības iekšējo tirgu un atklātā un pārredzamā veidā attiecībā uz dalībvalstīm, kas nav eurozonas dalībnieces, palīdzēs stiprināt euro starptautisko nozīmi un veicinās Eiropas ekonomiskās intereses globālā mērogā.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*